

VYRIAUSYBĖS ATSTOVAS KAUNO APSKRITYJE

Jonavos rajono savivaldybės tarybai

Kopija – Jonavos rajono savivaldybės merui p. Mindaugui Sinkevičiui

T E I K I M A S

DĖL JONAVOS RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBOS 2014 M. BIRŽELIO 26 D. SPRENDIMO NR. 1TS-0227 „DĖL JONAVOS RAJONE ESANČIŲ NAUDINGŪJŲ IŠKASENŲ TELKINIŲ EKSPLOATAVIMO“ PANAIKINIMO

2014 m. liepos 3 d. Nr. 7-13

Kaunas

Jonavos rajono savivaldybės taryba 2014 m. birželio 26 d. priėmė sprendimą Nr. 1TS-0227 „Dėl Jonavos rajone esančių naudingųjų iškasenų telkinių eksploatavimo“ (toliau – Sprendimas), kuriuo nusprendė *nepritarti Jonavos rajone esančių naujų naudingųjų iškasenų telkinių eksploatavimui iki 2016 m. arba kol bus parengti atitinkami teritorijų planavimo dokumentai bei atliktas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atskiriems telkiniams*. Šis Sprendimas prieštarauja Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 ir 4 punktams.

Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 punktą įtvirtina *įstatymo viršenybės* principą, kuris reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 4 punktą nustato *nepiktnaudžiavimo valdžia* principą, reiškiantį, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų nustatytų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų. Pagal viešojoje teisėje veikiančią teisėtumo principą viešojo administravimo subjektai privalo veikti tik įstatymo jiems suteiktų įgaliojimų ribose, o veikimas viršijant kompetencijos ribas (*ultra vires*) yra neteisėtas.

Pagrindines Lietuvos Respublikos vykdomosios valdžios institucijų, valstybės ir savivaldybių įstaigų, juridinių ir fizinių asmenų bei šių asmenų grupių, veikiančių pagal jungtinės veiklos sutartis, teises ir pareigas tiriant, naudojant ir saugant Lietuvos Respublikos sausumos, vidaus vandenų, kontinentinio šelfo ir ekonominės zonos Baltijos jūroje žemės gelmes, nustato Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymas (toliau – Žemės gelmių įstatymas). Žemės gelmių įstatymo 2 straipsnyje nustatyta, kad *žemės gelmės sausumoje ir vidaus vandenyse yra išimtinė valstybės nuosavybė, o kontinentiniame šelfe ir ekonominėje zonoje Baltijos jūroje valstybei priklauso išimtinės teisės į žemės gelmes. Žemės gelmių geologinio tyrimo ir (arba) naudojimo pagrindas yra tyrimo ir (arba) naudojimosi teisė, kurią šio įstatymo ir kitų įstatymų nustatyta tvarka juridiniams ir fiziniams asmenims bei šių asmenų grupėms, veikiančioms pagal jungtinės veiklos sutartis, gali suteikti Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija*.

Žemės gelmių įstatymo 5 straipsnio 2 dalis nurodo, kad *savivaldybių institucijos pagal savo kompetenciją, nustatytą įstatymų ir kitų teisės aktų, derina dokumentus, reglamentuojančius*

žemės gelmių tyrimą, naudojimą ir apsaugą. Žemės gelmių įstatymo 6 straipsnis numato, kad leidimus tirti žemės gelmes Vyriausybės nustatyta tvarka išduoda Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos. Pagal Žemės gelmių įstatymo 12 straipsnio 1 dalį Lietuvos Respublikos žemės gelmių išteklius ir ertmes, išskyrus žemės gelmių šiluminę energiją, tradicinius ir išsklaidytuosius angliavandenilius, gali naudoti juridiniai ir fiziniai asmenys ir šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartis, gavę Lietuvos geologijos tarnybos išduotą leidimą ir sudarę su ja išteklių ar ertmių naudojimo sutartį.

Žemės gelmių įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes, išskyrus požeminį geriamąjį gėlą ir gamybinį vandenį, šiluminę energiją ir šio įstatymo 12 straipsnio 8 dalyje numatytus atvejus, galima **tik pagal žemės gelmių naudojimo planą** (toliau – naudojimo planas), o šio straipsnio 2 dalyje nurodyta, jog naudojimo planų organizavimo, rengimo, derinimo, tikrinimo, tvirtinimo ir registravimo tvarką nustato Aplinkos ministerijos patvirtintos Žemės gelmių naudojimo planų rengimo taisyklės. Naudojimo planą tvirtina Lietuvos geologijos tarnyba, naudojimo plano organizatorius – juridiniai ir fiziniai asmenys bei šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartis, turintys leidimą naudoti planuojamo telkinio išteklius ir teisę naudoti ar valdyti žemės sklypą.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. vasario 17 d. įsakymo Nr. D1-145 1 punktu patvirtintos Žemės gelmių naudojimo planų rengimo taisyklės (toliau – Taisyklės) reglamentuoja naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo planų (toliau – Naudojimo planas) organizavimą, rengimą, derinimą, tikrinimą, tvirtinimą, registravimą ir koregavimą (Taisyklių 1 punktas). Taisyklių 15 punktas numato, kad prieš pradėdamas rengti Naudojimo planą, planavimo organizatorius ar jo įgaliotas asmuo Teritorijų planavimo sąlygų išdavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. D1-262 nustatyta tvarka raštu kreipiasi dėl planavimo sąlygų pateikimo. Planavimo sąlygas teikia savivaldybės administracija (Taisyklių 15.1 punktas), tačiau ji yra tik viena iš keleto planavimo sąlygas teikiančių institucijų (Taisyklių 15.2 – 15.9 punktai).

Pažymėtina, jog Sprendimo projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad priėmus šį sprendimo projektą „**bus galimybė sustabdyti Jonavos rajone esančių naudingųjų iškasenų neracionalų naudojimą**“, tačiau kaip jau minėta, žemės gelmės yra išimtinė valstybės nuosavybė – tai konstitucinė nuostata (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47 straipsnis). Lietuvos Respublikos Konstitucijos 54 straipsnyje įtvirtinta, kad **Valstybė rūpinasi natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsauga, prižiūri, kad su saiku būtų naudojami, taip pat atkuriami ir gausinami gamtos ištekliai**. Žemės gelmių įstatymo 4 straipsnio 1 dalis nustato, kad būtent **Aplinkos ministerija įgyvendina valstybės politiką žemės gelmių apsaugos ir išteklių naudojimo srityje, rengia ir tvirtina žemės gelmių apsaugos, tyrimo ir naudojimo ilgalaikes ir tikslines valstybės programas, organizuoja ir kontroliuoja jų įgyvendinimą, nustato žemės gelmių išteklių tyrimo, naudojimo, apsaugos ir kontrolės tvarką ir ją įgyvendina, nustato žemės gelmių išteklių tyrimo, naudojimo limitus ir sąlygas, reglamentuoja ir kontroliuoja žemės gelmių išteklių apskaitą**. Žemės gelmių įstatymo 15 straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad **žemės gelmių ištekliai turi būti naudojami racionaliai ir kompleksiskai, apsaugant nenaudojamus žemės gelmių išteklius, esančius tame pačiame telkinyje arba jo įtakos zonoje**.

Pažymėtina, kad pagal Žemės gelmių įstatymą žemės gelmių išteklių naudojimas (ekspluatavimas) yra galimas tik tuo atveju, kai tenkinamos visos šios sąlygos: gavus leidimą naudoti žemės gelmių išteklius ir sudarius žemės gelmių naudojimo sutartį, turint teisės aktų nustatyta tvarka parengtą, suderintą ir patvirtintą žemės gelmių naudojimo planą bei kai žemės gelmių ištekliai teisės aktų nustatyta tvarka yra iširti ir aprobuoti ir kai įtvirtintas jų gavybos poveikis aplinkai. Toks reglamentavimas leidžia daryti išvadą, kad šios sąlygos įtvirtintos siekiant vykdyti Lietuvos

Respublikos Konstitucijoje įtvirtintą konstitucinę pareigą – prižiūrėti, kad būtų saikingai naudojami, taip pat atkuriami ir gausinami gamtos ištekliai.

Iš nurodyto reglamentavimo matyti, kad įstatymų leidėjo kuriamas teisinis reguliavimas yra nukreiptas į racionalų ir kompleksiską žemės gelmių panaudojimą. Žemės gelmių įstatymu bei poįstatyminiais teisės aktais yra aiškiai įtvirtintos žemės gelmių naudojimo sąlygos bei vykdomosios valdžios institucijų, valstybės ir savivaldybių įstaigų, juridinių ir fizinių asmenų bei šių asmenų grupių, veikiančių pagal jungtinės veiklos sutartis, teisės ir pareigos tiriant, naudojant ir saugant Lietuvos Respublikos sausumos, vidaus vandenų, kontinentinio šelfo ir ekonominės zonos Baltijos jūroje žemės gelmes. Kaip jau minėta, **savivaldybės administracija išduoda žemės gelmių planavimo sąlygas**, tačiau nei Žemės gelmių įstatymas, nei jį lydintys poįstatyminiai teisės aktai nenumato **savivaldybės tarybai kompetencijos** sustabdyti naudingųjų iškasenų naudojimą ar kitaip įtakoti žemės gelmių eksploatavimo procesą. Toks sprendimas **nėra pagrįstas įstatymais ir yra priimtas viršijant kompetencijos ribas**. Todėl Jonavos rajono savivaldybės taryba, priimdama minėtą Sprendimą, **pažeidė Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme įtvirtintus įstatymo viršenybės ir nepiktnaudžiavimo valdžia principus**.

Pažymėtina, jog Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs, kad iš konstitucinio teisinės valstybės principo, kitų konstitucinių imperatyvų kyla reikalavimas įstatymo leidėjui, **kitiems teisėkūros subjektams** paisyti iš Konstitucijos kylančios teisės aktų hierarchijos. Šis reikalavimas inter alia reiškia, kad **draudžiama žemesnės galios teisės aktais reguliuoti tuos visuomeninius santykius, kurie gali būti reguliuojami tik aukštesnės galios teisės aktais**, taip pat, kad žemesnės galios teisės aktuose draudžiama nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris konkuruotų su nustatytoju aukštesnės galios teisės aktais (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Atsižvelgiant į tai, kad **Sprendimas prieštarauja** aukščiau nurodytų įstatymų nuostatoms, toks **Sprendimas neatitinka** Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 6 punkte įtvirtinto **savivaldybės veiklos ir savivaldybių institucijų priimamų sprendimų teisėtumo principo**, reiškiančio, jog savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla bei visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus, darytina išvada, kad **Sprendimas yra neteisėtas**.

Įvertinus tai, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 2 straipsnio 1 punktu, 4 straipsnio 1 dalies 1 ir 3 punktais, 5 straipsnio 1 dalies 1 punktu,

s i ū l a u :

panaikinti Jonavos rajono savivaldybės tarybos 2014 m. birželio 26 d. sprendimą Nr. 1TS-0227 „Dėl Jonavos rajone esančių naudingųjų iškasenų telkinių eksploatavimo“.

Šis teikimas turi būti apsvarstytas artimiausiame Jonavos rajono savivaldybės tarybos posėdyje (bet ne vėliau kaip per 1 mėnesį) ir apie priimtą sprendimą dėl šio teikimo Vyriausybės atstovui Kauno apskrityje turi būti pranešta per 10 dienų nuo sprendimo priėmimo dienos.

Primenu, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 4 straipsnio 9 dalimi visais atvejais apie savivaldybės administravimo subjektui pateiktą teikinimą ar reikalavimą Vyriausybės atstovas praneša merui (savivaldybės vadovui). Meras artimiausiame savivaldybės tarybos posėdyje privalo su šia informacija supažindinti Jonavos rajono savivaldybės tarybos narius.

Vyriausybės atstovė Kauno apskrityje

Inesa Klimaitė-Mašalienė

Inga Jablonskienė, tel. (8 37) 208459, i.jablonskiene@lrv.lt